

מוצאי שמיני עצרת התשפ"ד בנטורי קרתא

גורלם המר של הבוגדים בעם ישראל

כי הדבר ידוע מראש, שסוף דרך זו להגיע לזה, וכפי שרואים בכת זו, שאני יודע על לכל הפחות שנים מהם שהתנצרו, ועל עוד שלושה שהתאסלמו, ועל עוד כמה שריגלו למען איראן [כפי שהתפרסם בשעתו], ועל עוד דברים שאיני רוצה לעלות על הכתב, והשאר הנראים כיהודים – הם נלחמים באיבה איומה ובאכזריות עמלקית נגד מגמתו של ה' אלוקי ישראל.

ובתחילתה של כת זו – הם עדיין לא הגיעו כל כך עד עמקי השאול, אבל כל עסקם היה לקטרג על עם ה', לבקש ולפרסם חובותיהם ולהסתיר זכויותיהם, ולהבדל ולפרוש מכל אשר בשם ישראל יכנה [ולא רק מהכופרים בה', שזה ודאי נכון, אלא הם פרשו לגמרי מכל ישראל], כל פעם תחת מעטה של איזה עלילה שמצאו על עם ה'.

והמתבונן בקורות הדורות יראה שתמיד אלו שהלכו בדרך זו – הגיעו לאותו סוף רע ומר [ולמשל, האיסיים, שבתחילה אמרו שכדי להיות צדיקים אי אפשר להיות יחד עם עם ישראל].

ולזה אביא ממה שזוכר אני מהמקרא ודברי רבותינו בעניין זה שזה כטיפה מן הים הגדול מדבריהם על כך.

א. אפילו על אדום, אשר לא מבני ישראל המה, בא ה' בתביעה "וְאֵל תִּשְׁמַח לְבָנֶי יְהוָה בְּיוֹם אֲבָדָם וְאֵל תִּגְדֹּל פִּיךָ בְּיוֹם צָרָה", וכמבואר שם בעובדיה שהוא ינקום בהם על כך.

ב. ואפילו על הנכריים בני עמון ניבא יחזקאל [כ"ה] פי כה אָמַר ה' אֱלֹהִים יַעַן מָחָף יָד וְרָקֶעַף בְּרָגֶל וְתִשְׁמַח בְּכָל שְׂאֵטָה בְּנַפְשׁ אֵל אֲדָמַת יִשְׂרָאֵל [שהאויבים נצחו את ישראל וגירשו מן המנה]: לְכֵן הִנְנִי נְטִייתִי אֶת יָדִי עָלֶיךָ וְנִתְתִּיךָ לְבַז לְגוֹיִם וְהִכְרַתִּיךָ מִן הָעַמִּים וְהֶאֱבַדְתִּיךָ מִן הָאָרְצוֹת אֲשֶׁמִּידֶךָ וְיָדַעְתָּ פִּי אֲנִי ה'".

ג. ואפילו בכורי מצרים שהיו בכלא ולא ציערו בידיים את ישראל – נקם בהם ה', על כך שהיו שמחים לאידם של ישראל, ועליהם אמרו במדרש [תנחומא בא ז' והביאו רש"י] את הכתוב "שָׂמַח לְאִיד לֹא יִנְקָה".

ד. וגם מי שאינו שמח לאידם של ישראל, אלא הוא פורש מעם ישראל, ה' כורת אותו לנצח מגורל עמו ישראל, וזה לשון הרמב"ם [הלכות תשובה פ"ג ו'-י"א]:

ואלו הן שאין להן חלק לעולם הבא, אלא נכרתים ואובדין ונידונין על גודל רשעם וחטאתם לעולם ולעולמי עולמים:

הרב יוחנן יששכר ברטלר

למחרת יום שמיני חג העצרת, כשכל ישראל היו בכאב נורא, סיפר לי ידידי הדר בשכונת בתי וורשא בירושלים עיר הקודש.

שבמוצאי החג כשהוא ישב וקרא בבכי את פרק פ' בתהילים, הוא החל לשמוע קול תופים ומחולות וכלי זמר, וככל שעברו השעות והתברר שמספר אחינו שנרצחו גדול יותר – כך התגברו צהלות השמחה והמוזיקה, כך עד לפנות בוקר.

הוא לא יכל להתאפק, ויצא לבדוק מאין קולות אלו, עד שהגיע לשכונת מאה שערים [או מאה רשעים, כלשונו], הסמוכה לבתי וורשא, וראה שהקולות יוצאים ממקום הנקרא בית מדרש של אנשים הנקראים קנאים. וראה אותם רוקדים ומניפים את תמונות מנהיגי אויבינו הצוררים והרוצחים בישראל.

כשמעי את הדברים מפיו נזדעזעתי, בראותי עד היכן הגיעו אותם אנשים. ואמרת בליבי: לא אוכל להתעלם ולהחריש.

ואיני חפץ לדבר לאותם אנשים, שהרי יודע אני כי הם ללא ספק בגדר "לצים" אשר אינם דנים על פי דרכי התורה והסברה הישרה, ועליהם אמר שלמה שאין לדבר עמם אלא "גרש לך ויצא מדוך". וכבר אמרו חז"ל "כיוון שהוציא עצמו מן הכלל – כפר בעיקר", ["בעיקר" – פירושו בשורש שכל התורה תלויה בו - והוא שה' בחר בישראל וחפץ בהם] ויש לשבור את שיניו.

[ואיני נכנס לבאר גודל רשעתם ורעתם בכל העניינים, בין שבין אדם למקום, ובין שבין אדם לחברו, וולזולם בקדושת התורה, וכריתתם מעם ישראל, כי זה ידוע לכל המכיר אותם, וגם אין כאן מקום להאריך בשיטה הפסיכולוגית של יצירת תדמית עתיקה ונוסטלגית שהם נוקטים בה, כי שיטה זו אינה משפיעה כ"כ על בעלי דעת].

וכלפיהם כתב רבינו יונה שמדרכי קידוש ה' היא ש"כתות השקר ישפילם יגיעם עד עפר". ובפרט שמדובר בצבועים, הנראים כשומרי תורה, והם המשניאים את ה' ותורתו על עמו, באמרם שה' שונא את בניו, עפר לפיהם המשוקץ.

אבל באתי להזהיר את אותם ההולכים בדרך אשר סופה להגיע אל אותה שאול תחתית ואל אותה פרישה וכריתה מעם ה'.

יִשְׂרָאֵל יִכְנֶה" – ההזדהות עם עם ישראל, העם שה' בחר, היא המינימום הנדרש כדי להיות חלק מהנצחיות. ומי שאת זה אין לו – "בסוד עמי לא יהיו".

ז. ואין כאן המקום להאריך ביסוד שכל המקרא ותורה שבעל פה מלאים בו ללא הרף, ששמו של ה' נקרא על ישראל עמו, ואנחנו עמו ובניו ורעייתו ובכל כינויי חיבה ואהבה אנו נקראים.

ואציין רק את דבריהם האדירים של חז"ל בספרי [במדבר י' ל"ה]:

וַיְהִי בַּנֶּסֶע הָאָרֶץ וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה קוּמָה ה' וַיַּפְצוּ אֹיְבֵיךָ וַיִּנְסוּ מִשְׁנֹאֲיֶיךָ מִפְּנֵיךָ - וכי יש שונאים לפני מי שאמר והיה העולם? - אלא מגיד הכתוב, שכל מי ששונא את ישראל - כמי ששונא את המקום. כיוצא בו אתה אומר וְכָרַב גְּאוֹנֶיךָ תִּהְיֶה קָמֶיךָ - וכי יש קמים לפני המקום? אלא מגיד הכתוב שכל מי שקם על ישראל - כאילו קם על המקום. וכך הוא אומר אֵל תִּשְׁפַח קוֹל צְרָרֶיךָ שְׁאוֹן קָמֶיךָ עֲלֵה תְּמִיד. כִּי הִנֵּה אֹיְבֵיךָ יִהְיֶינּוּ וּמִשְׁנֹאֲיֶיךָ נִשְׂאוּ רֹאשׁ - מפני מה - על עַמֶּיךָ יַעֲרִימוּ סוּד. כִּי הִנֵּה רַחֲקֶיךָ יֵאָבְדוּ. הֲלוֹא-מִשְׁנֹאֲיֶיךָ ה' אֲשַׁנָּא וּבִתְקוּמָתֶיךָ אֶתְקוּטָט, תִּקְלִית שְׁנֹאָה שְׁנֹאֲתִים לְאֹיְבִים הָיוּ לִי. וכן הוא אומר כִּי הִנֵּינִי בְּכֶם נִגַּע בְּבִבְתַּי עֵינֹי, בִּבְתַּי עֵינֹי לֹא נֹאמַר, אֵלֹא - בִּבְתַּי עֵינֹי שֶׁל מְקוֹם, כְּבִיכּוֹל כִּלְפֵי מַעֲלָה, אֵלֹא שְׂכִינָה הַכְּתוּב.

וה' אלוקינו יראה בצרתנו, ויחון אותנו, ויזכור ברית אבותינו, ותראה לפניו עקידה שעקד אברהם אבינו את יצחק בנו, ויסתום פיות משטיננו ומקטרגנו, ויסיר כל בדילנו, ויריס קרננו, וינקום נקמות גדולות וקשות ורבות ואכזריות ואיומות ונוראות בכל אויבינו ושונאינו ומבקשי רעתנו, ויקיים לנו – לכל אשר בשם ישראל יכנה - את דבריו בַּיָּמִים הֵהָם וּבְעַת הַהִיא נֹאֵם ה' בְּקִשׁ אֶת עֶזְרִי יִשְׂרָאֵל וְאֵינְנו וְאֶת חַטָּאת יְהוּדָה וְלֹא תִמְצָאֵנָה כִּי אֶסְלַח לְאִשְׁרֵי אֲשָׁאִיר, וַיִּצְאוּ וַיָּרְאוּ בְּפִגְרֵי הָאֲנָשִׁים הַפְּשָׁעִים כִּי כִי תוֹלְעֶתֶם לֹא תָמוּת וְאֲשֶׁם לֹא תִכְבֶּה וְהָיוּ דְרָאוֹן לְכָל-בָּשָׂר, וְעִסוּתֶם רְשָׁעִים כִּי יִהְיוּ אֶפְרַת תַּחַת כְּפֹת רְגֵלֵיכֶם, הֵן יִבְשׁוּ וַיִּפְלְמוּ כָּל הַנְּחָרִים בָּךְ יִהְיוּ כְּאֵין וַיֵּאָבְדוּ אֲנָשֵׁי רִיבְךָ - תִּבְקֶשׁם וְלֹא תִמְצָאֵם אֲנָשֵׁי מִצְרַיִם יִהְיוּ כְּאֵין וּכְאֶפֶס אֲנָשֵׁי מִלְחָמָתְךָ, וינחמנו, ויגאלנו גאולה שלמה, וישוב לשכון בתוכינו ויביאנו אל הייעוד האדיר אשר למענו היה שווה לעבור את כל התלאות, ונגיע לדרגה שנבין ונאמר אוֹדֶיךָ ה' כִּי אֲנַפְתָּ בִּי יֹשֵׁב אֶפְרַיִם וְתִנְחַמְנִי, ונהיה חבוקים ודבוקים בו במקדשו אשר בתוכינו בציון משכן כבודו וימַלֵּךְ ה' לְעוֹלָם אֱלֹקֶיךָ צִיּוֹן לְדֹר וָדֹר הַלְלוּיָהּ.

הפורש מדרכי צבור, אף על פי שלא עבר עבירות, אלא נבדל מעדת ישראל, ואינו עושה מצוות בכללן [דהיינו מתוך חיבור לכלל ישראל], ולא נכנס בצרתן, ולא מתענה בתעניתן, אלא הולך בדרכו כאחד מגויי הארץ וכאילו אינו מהן - אין לו חלק לעולם הבא.

והגמרא [ר"ה י"ז]. אומרת ש"וַיִּצְאוּ וַיָּרְאוּ בְּפִגְרֵי הָאֲנָשִׁים הַפְּשָׁעִים כִּי כִי תוֹלְעֶתֶם לֹא תָמוּת וְאֲשֶׁם לֹא תִכְבֶּה וְהָיוּ דְרָאוֹן לְכָל בָּשָׂר" הכוונה היא שבגאולה השלמה נראה את פגריהם של אלו הפורשים מעם ישראל שכך יהיה להם. ושעליהם נאמר ה' יחתו מריביו".

ה. ואת ההתייחסות בחומרה רבה כל כך לבגידה בעם ישראל רואים גם בדברי הגמרא בתענית [י"א.]:

תנו רבנן, בזמן שישראל שרויין בצער ופירש אחד מהן - באין שני מלאכי השרת שמלווין לו לאדם, ומניחין לו ידיהן על ראשו, ואומרים: פלוני זה שפירש מן הצבור - אל יראה בנחמת צבור!

אלא יצער אדם עצמו עם הצבור, שכן מצינו במשה רבינו שציער עצמו עם הצבור, שנאמר וַיְדִי מֹשֶׁה כְּבָדִים וַיִּקְחוּ אֶבְרָהָם וַיִּשְׁמִימוּ תַחְתָּיו וַיֵּשֶׁב עֲלֵיָהּ, וכי לא היה לו למשה כר אחת או כסת אחת לישב עליה? אלא כך אמר משה: הואיל וישראל שרויין בצער אף אני אהיה עמהם בצער.

וכל המצער עצמו עם הצבור זוכה ורואה בנחמת צבור. ושמא יאמר אדם מי מעיד בך? אבני ביתו של אדם וקורות ביתו של אדם מעידים בו וכו' שני מלאכי השרת המלווין לו לאדם הן מעידין עליו וכו' נשמתו של אדם היא מעידה עליו וכו' אבריו של אדם מעידים בו וכו', עיין שם.

ו. ומי שאינו שותף להזדהות עם עם ישראל – אין לו את הבסיס המינימאלי של הקשר עם ה', ואין לו תקוה. ואציין בזה את דברי רבינו הגר"א:

רבינו הגר"א מבאר, מכוח מה גם היהודים הריקים מתורה ומצוות, נעשים חלק מעם ה', מה המינימום הנדרש כדי להיות ראוי להיתקן ולהדבק בה' בעת שתבוא הגאולה השלימה.

וכותב רבינו הגר"א [על הפסוק וְהָם תִּפְּוּ לְרַגְלֶיךָ] שהריקים מתורה ומצוות הם רמוזים בערבה שבארבעת המינים, שהיא חלק מהם, למרות שאין בה לא טעם ולא ריח – בשונה משאר המינים שיש להם או טעם – שזה מסמל על תורה, או ריח - שזה מסמל על מצוות או גם טעם וגם ריח [כמבואר במדרש בפרשת אמור]. וזה בזכות דבר אחד: "וּבִשְׁמֶם